

Flyktinggruppernas
riksråd

JU2021/03751: REMISSVAR ÖVER BETÄNKANDET SOU

2021:84 GRANSKNING AV RÄTTSMEDICINALVERKETS METOD

FÖR MEDICINSK ÅLDERSBEDÖMNING I ASYLPROCESSEN

Flyktinggruppernas Riksråd, FARR, bildades 1988 och är ett partipolitiskt och religiöst obundet nätverk som består av, hjälper och samordnar grupper och enskilda som arbetar för att stärka asylrätten. Ca 50 medlemsföreningar är anslutna till FARR. I dessa samlas erfarenheter om hur lagen tolkas, vilka som skyddas eller nekas skydd och vilka konsekvenserna blir för dem som berörs. Bland medlemmarna finns också ett antal advokater och flera hundra enskilda medlemmar, varav en del själva har erfarenhet av att vara asylsökande.

FARR lämnar härmed remiss på SOU 2021:84 Granskning av Rättsmedicinalverkets metod för Medicinsk Åldersbedömning i Asylprocessen. I arbetet har Lars Ove Renberg, Elisabet Rundkvist och Linus Ericsson deltagit.

Linus Ericsson
ordförande FARR

Lars Ove Renberg
Styrelseledamot FARR

Stockholm 2022-03-14

REMISSVAR ÖVER BETÄNKANDET SOU 2021:84 GRANSKNING AV RÄTTSMEDICINALVERKETS METOD FÖR MEDICINSK ÅLDERSBEDÖMNING I ASYLPROCESSEN

FARR har via enskilda och våra medlemsorganisationer noterat att många ungdomar som har genomgått medicinsk åldersbedömning felaktigt har blivit bedömda som 18 år eller äldre. Det är i regel magnetkameraundersökningen av knäled som har visat att ungdomen är 18 år eller äldre. Det finns exempel på 14- och 15-åringar som har blivit bedömda som 18 år eller äldre, och därmed riskerat placeras bland vuxna på ett asylboende. Civilsamhället har dock i de flesta fall ordnat boende så att de har sluppit detta och även kunna behålla skola och socialt sammanhang. De personer som känner dessa ungdomar, både professionella och volontärer bygger sin uppfattning på kroppslig och mental utveckling och sin egen erfarenhet av tonårsungdomar. Att felaktigt bli ålderssuppskriven innebär också att möjligheten till skydd i Sverige försämras. Undersökningen av knäled bygger på forskning som har gjorts i Tyskland, och det har tidigare funnits möjlighet att därifrån begära en second opinion, som många gånger har resulterat i en annan slutsats än den som RMV kommit fram till. Sammantaget har 150 av RMV:s bedömningar genomgått eftergranskning (second opinion). Eftergranskningen av MR-knä har utförts av två tyska forskare som ingår i den forskargrupp som ligger bakom de två mest relevanta studierna för RMV:s metod. Av de 137 fall där RMV hade bedömt knäleden som fullmogen, bedömde tyskarna i 75 fall att knäleden inte var mogen.¹ Vår tolkning av detta är att det hos RMV inte funnits kompetens att bedöma bilderna på ett korrekt sätt.

Utredningen har gett Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) i uppdrag att granska vilket vetenskapligt stöd det finns för bedömning av huruvida en person av manligt respektive kvinnligt kön är över eller under 18 år genom den metod för medicinsk åldersbedömning i asylprocessen som tillämpas i Sverige. SBU konstaterar att det vetenskapliga underlaget för både undersökning av knäled och tänder är bristfälligt.

¹ <https://www.dagensmedicin.se/opinion/debatt/rmv-s-granskning-kan-inte-utesluta-systematiska-fel/>

I SBU-rapport nr 333² pekar man på att flera osäkerhetsfaktorer: ”I majoriteten av studierna är beskrivningen av populationen bristfällig. Detta försvårar jämförelsen mellan studier och överförbarheten till andra populationer. Har de till exempel drabbats av undernäring under barndomen? Har de haft perioder av snabb återhämtningstillväxt med svängningar i BMI? Kan det i de undersökta populationerna finnas individer med särskild predisposition för tidig eller sen pubertet, beroende på etnicitet, socioekonomi samt ovanstående faktorer? De olika faktorernas påverkan på skelettmognad belyser hur svårt det är att översätta biologisk ålder till kronologisk ålder. Just senare delen av tonåren är den tidsperiod då slutfasen av knätmognaden ofta sker vilket leder till ett inneboende problem, nämligen att osäkerheten är som störst där den behöver vara som minst för att metoden ska kunna räknas som tillförlitlig. Till detta tillkommer MR-metod, klassificeringssystem och bedömarens erfarenhet.”

Professor emeritus Inge Axelsson har gjort en systematisk översikt av studier av kroppsutvecklingen hos barn födda år 2000 eller senare som levt under kronisk stress orsakad av migration, splittrad familj, brist på skydd och stöd från föräldrar, misshandel, fattigdom, svår sjukdom eller missbruk inom familjen. Den har granskats och godkänts av tre anonyma forskare (peer review). Axelsson hittade sju relevanta studier där sex av dessa visade accelererad pubertet och därmed risk för att ungdomarna bedöms som äldre än de är. Axelsson konstaterar att många asylsökande ungdomar sannolikt har kraftigt accelererad pubertetsutveckling, inklusive skelettmognad, så det går inte att använda skelettmognad för åldersbedömning. Ingen ny metod kommer att ändra på detta eftersom det inte finns jämförelsematerial med kroniskt stressade, asylsökande barn med födelsedata från länder med pålitlig folkbokföring.³

När de två undersökningsmetoderna ger olika resultat utfärdar RMV utlåtande att undersökningen ”talar för 18 år eller äldre” eller ”talar möjligen för 18 år eller äldre”, för flickor kan formuleringen ”tillåter ingen bedömning göras” användas. Att vid olika resultat tolka det som att personen är 18 år eller äldre strider mot såväl Asylprocedurdirektivet och UNHCR som båda uttalar att vid osäkerhet ska personen betraktas som barn, tvivelsmålets fördel ska gälla.

² SBU-rapport nr 333, publicerad 2021-10-25, <https://www.sbu.se/333>

³ <https://www.dagensmedicin.se/opinion/debatt/aldersbedomningar-utan-jamforelsematerial-ar-fusk/>

Sverige behöver en frikostig hantering för att ha marginal så att inget barn felaktigt berövas de konventionsenliga rättigheterna.

Sverige har långtgående skyldigheter att se till att alla som är barn också behandlas som barn. Det är inte bara barnets rättigheter i asylprocessen som går om intet, utan alla rättigheter barnet har till trygg uppväxt, utbildning och en rättighet att utvecklas och nå mognaden som en myndig förväntas ha. Att beröva ett barn 3 år av detta är brott mot mänskliga rättigheter och barnkonventionen. Det är heller inte bra att underåriga får tillgång till delar av samhället som är reserverat för myndiga, körkort, alkohol etc.

FARR anser att det vid osäkerhet om en asylsökandes ålder ska finnas någon typ av medicinsk åldersbedömning, men med den stora osäkerhet som gäller för magnetkameraundersökning av knäleden bör den delen av medicinsk åldersbedömning snarast upphöra. Vi har ingen egen medicinsk expertis men litar på att SBU; statens egen myndighet för oberoende utvärderingar av metoder har gjort en korrekt bedömning av metoden, och på de erfarenheter som vi har av resultatet av medicinska åldersbedömningar.